

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXVIII (22)

No. (Štev.) 3

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

16. januarja 1969

Urugvajska kriza

Od našega dopisnika iz Montevidea

Ob koncu septembra 1968 je bil objavljen članek o razmerah v Urugvaju, ki je, na kratko povedano, vseboval dve bistveni ugotovitvi. Prvič, da je vzrok za sedanjo krizo treba iskati v desetletja trajajočem zanemarjanju važnih problemov na gospodarskem, političnem in drugih področjih. Druga ugotovitev pa je bila, da gre pri sedanjem položaju za zagrozen in neizprosen boj med javno oblastjo in pa dobro organiziranim in zasidranim komunističnim gibanjem, katerega cilj je zrušenje demokratskega sistema.

Ta boj gre v tej ali oni obliki naprej in bo sedanja akutna kriza vsekakor trajala toliko časa, dokler ne bo ena ali druga stran pritiskala svojega nasprotnika ob tla. Lahko sicer pride iz tega ali onega razloga do trenutne popustitve ali omiljenja te krize, ki pa bo po svojem bistvu trajala naprej, dokler ne pride bodisi do odločnih in res radikalnih ukrepov vlade, ki bo zlomila moč leveice, ali pa, dokler se morda komunistom ne posreči oslabeti in počasi izpodkopati odporno silo demokratskega režima.

Sedanji položaj pomeni vsekakor težko krizo urugvajske demokracije in je tradicionalni demokratski sistem sedaj odpovedal. Trenutno vsaj je namerič nemogoče nadaljevati z demokratskimi metodami in načinom življenja, ker so stvari prišle tako daleč, da brez neke omejitve svoboščin sploh ne gre več naprej.

Zato se v veljavi v Urugvaju že več kot pol leta, izjemni varnostni ukrepi, ki so po svojem bistvu zelo omiljeno obsedno stanje, s prepovedjo zborovanj, manifestacij, diskretnim nadzorom nad tiskom itd. Ti ukrepi so po ustavi zamisljeni kot sredstvo, katerega naj bi se predsednik države poslužil v skrajni sili in le za krajši čas. Kljub temu pa traja to stanje že dolge mesece in kadar pride v parlamentu na glasovanje predlog o ukinitvi teh ukrepov, večina poslancev namenoma ne pride na sejo, ki ostane torej nesklepčna. Na ta način parlament indirektno podaljšuje izjemno stanje in s tem delno ukinitve svoboščin, ne da bi izrecno glasoval niti za niti proti. Isto taktiko uporablja parlament tudi pri mnogih drugih važnih vprašanjih in s tem slepomišljenjem samo dokazuje, da je docela nedorasel položaju. Skratka, v urugvajskem primeru gre za polom ali vsaj nezmožnost demokracije.

Predsednik države in njegova vlada rešujeta torej položaj brez podpore od strani parlamenta pri delni ukinitvi demokratskih svoboščin, ker bi jim sicer cel položaj ušel iz rok in bi zamogel nastopiti kaos in vse, kar temu sledi.

Pri svojem boju se vlada poslužuje taktike, da od časa do časa postavi gotova podjetja ali stroke, ki stalno stavkajo in sabotirajo, pod vojaško poveljstvo in da najbolj strupene aktiviste pokliče v vojašnice, kjer so par tednov konfinirani pod nadzorstvom vojske. Vsekakor so to zelo mili ukrepi, če jih primerjamo z ječami in koncentracijskimi taborišči v komunističnih državah ali pa s streljanjem na Kubi in drugod.

Da bi strla ali okrnila moč komunističnih sindikatov, je vlada dosegla, da je parlament izglasoval zakon, po katerem bodo morali glede morebitne stavke, obvezno glasovati vsi člani določene sindikata in sicer s tajnim glasovanjem pod nadzorstvom volilnega sodišča. Do sedaj so namreč komunistični aktivisti sklicali zborovanje delegatov, na katerem se je glasovalo z dvigom rok in je bil sklep sprejet, ne glede na to, da je bilo navadno na zborovanju le majhno število vseh članov. Jasno je, da so spretni in brezobzirni komunistični voditelji imeli lahko nalogo, da so izid glasovanja „organizirali“ v svoj prid, s pritiskom in grožnjami na maloštevilne delegate v kolikor ti niso bili sami aktivisti.

Podoben načrt zakona z tajnim in obveznim glasovanjem pripravlja vlada tudi glede volitve rektorja in univerzitetnih oblasti. Sedaj je namreč uni-

ZBOROVANJE COMMONWEALTHA

Minuli teden so se v Londonu sestali na zborovanje delegati iz 28 držav britanskega Commonwealtha. Trajanje zborovanja je bila predvideno na devet dni. Zadnje tako zborovanje držav britanskega Commonwealtha je bilo leta 1965 ter so takrat večino časa porabili za debate okoli afriške države Rodezije in njenega rasnega problema.

Na prvi seji sedanjega zborovanja so sestavili program celotnega zasedanja, ki ima štiri glavne točke: pregled svetovnega političnega položaja, Rodezija, pregled svetovnega gospodarskega položaja in sodelovanje držav Commonwealtha.

O svetovnem političnem položaju je prvi govoril britanski zun. minister Stewart, ki je poudarjal, da je Anglija, kot svetovna velesila, od zadnjega zasedanja Commonwealtha leta 1965 naprej stalno delovala v smeri mirnega reševanja političnih problemov. Posebej je omenil češkoslovaško, ki so jo okupirali sovjeti, ker je ta kriza posebej zanimala Anglijo in njen Commonwealth, zlasti kar tiče vprašanja kršenja človeških pravic.

Britanski predsednik Wilson je nameraval rasno vprašanje v Commonwealthu prenesti v razpravo posebni zadevni komisiji, ki naj bi jo na zborovanju sestavili. Toda pakistanski zun. minister Husain je problem sprožil na splošnem zborovanju. Napadel je nekatero afriške države ter Anglijo, da prve nasilno izseljujejo Azijce, ki imajo britanski potni list, Anglijo pa, da ovira sodelovanje takih pregnancev odn. da se hoče znebiti tudi tistih imigrantov, ki so se že naselili na britanskem otoku. Kot enega izmed dokazov je Husain citiral pisanje nekaterih angleških listov, na kar mu je Wilson odgovoril,

Kitajski posegi v Parizu

Mirovni razgovori v Parizu o nadaljni usodi Vietnamu se še vedno niso premaknili z mrtve točke. Še vedno ni rešeno vprašanje organizacije zadevne konference, ker komunisti zahtevajo, da morajo Amerikanci in Saigon priznati obstoj Vietcong kot posebne politične in vojaške enote, češ, da za razmere v Južnem Vietnamu ne more odgovarjati samo Hanoi.

Saigonska vlada zahteva, da naj bi za komuniste govoril samo Hanoi, medtem ko naj bi bili delegacija Vietcong in ameriška delegacija na konferenci samo opazovalca in svetovalca, ne pa polnopravna člana mirovnih pogajanj.

V teh razmerah se je sedaj pojavil nov moment. V pariških diplomatskih krogih se je izvedelo, da je kitajska komunistična vlada sporočila preko nekaterih azijskih diplomatov v Franciji, da tudi hoče imeti besedo v kakršni koli ureditvi razmer v jugovzhodni Aziji.

verza krepko v rokah komunistov, ki so v preteklih mesecih ponovno organizirali težke izgrede in prave bitke s policijo, kjer so bili trije študenti ubiti in veliko število policistov in študentov ranjenih.

Komunisti se s svoje strani poslužujejo svojih preizkušenih metod, to je podtalnega rovarjenja po raznih organizacijah, klubih in ustanovah, pri čemer so vsekakor deležni močne, tudi denarne podpore s strani sovjetskega poslaništva v Montevideu.

Poleg tega spada v komunistično taktiko neprestano poskušanje, da se organizirajo stavke, dalje bliskovite demonstracije manjših skupin po cestnih križiščih, ponekod hitro postavljanje barikad, razbijanje stekel in požiganje gumijastih obrobov, in za spremembo včasih napade s kamenjem in pračami na policijo. Vse to spada med že poznano taktiko, ki se vsako toliko časa uporablja v zadnjih mesecih v Montevideu.

Razmeroma nov pojav pa predstavljajo oborožene teroristične skupine, ki si radale ime „Tupamaros“.

Ti teroristi so na mojstrski način organizirani v male skupine, ki se med seboj ne poznajo in ne morejo torej izdati drug drugega. Voden so iz nepoznanega središča, ki občeje s posa-

da britanska vlada ne odgovarja za pisanje britanskega tiska.

Anglija je na zborovanju zavrnila zahteve nekaterih afro-azijskih držav, naj bi prekinila sedanja pogajanja med Londonom in Rodezijo za ureditev črnškega vprašanja v tej afriški državi, ki jo vodijo belci ter naj bi ponovno slovesno zagotovila Commonwealthu, da Rodeziji ne bo priznala neodvisnosti vse dotlej, dokler ne bo bela manjšina v tej afriški državi pristala na črnsko vlado. Wilson je poudaril, da Anglija namerava za vsako ceno preprečiti krvoprelivanje v Rodeziji ter bo potrpeljivo čakala, da se bo položaj v Rodeziji razvijal naprej in bo čas dokazal, da so predlogi njegove vlade, ki jih je lansko leto dobil rodezijski predsednik Smith na sestanku na ladji Fearless v Gibraltarju, edino pravilna in pravična rešitev rodezijskega problema.

Na zborovanju so razpravljali tudi o vprašanju vojaške varnosti držav Commonwealtha ter zlasti o vprašanju vojaških oporišč v Aziji in so nekateri delegati predlagali Angliji, naj obdrži nekatera vojaška oporišča v jugovzhodni Aziji tudi po letu 1971. Kakor je znano, je Anglija lansko leto objavila, da bo do konca leta 1971 opustila večino svojih vojaških oporišč v jugovzhodni Aziji ter jih izročila v upravo tamkajšnjim državam. Wilson zadevnih sklepov svoje vlade ni hotel spremeniti.

Nekateri trdijo, da Commonwealth nima več praktičnega pomena. Wilson je te trditve zavrnil, da prav želje nasprotnikov svobodnega sveta, da bi se Commonwealth razšlel, dokazujejo, da jim je ta trn v peti ter je zato njegov nadaljnji obstoj nujno potreben v sedanjem razmerju sil med svobodo in suženjstvom.

Kitajska da namerava to svojo odločitev sporočiti amerišnemu delegatu, ko se bo prihodnji mesec sestal s kitajskim delegatom v Varšavi. Kakor je znano, ZDA in komunistična Kitajska vzdržujeta v Varšavi medsebojne neuradne stike že več let.

Komunistična Kitajska je sporočila v Varšavi, da bi se hotela z ZDA na šestmesečni prihodnji mesec razgovarjati o „mirnem sožitju“ med Pekingom in Washingtonom. Menijo, da se razmere na Kitajskem po koncu tkim. kulturne revolucije več ali manj spet pomirile ter Maocetiku pripravljajo sedaj svojem nasledniku generalu Lin Piao-u pot za nadaljni politični in vojaški vpliv v Aziji. Peking se trudi, da bi v nov sporazum o Vietnamu vključili tudi vse področje okoli te države, se pravi Kambodjo, Laos in Malazijo, čemur pa nasprotujejo Siagon in Amerikanci ter druge svobodne države v Aziji.

meznimi skupinami po dvojni mreži zanesljivih kurirjev. Teroristi stalno napadajo banke in z ukradenim denarjem financirajo in vzdržujejo svojo organizacijo in celo podtalno borbo proti vladi.

Kljub temu, da je policija odkrila in prišla nekaj skupin, ki delujejo in se gibljejo bodisi v samem Montevideu ali ob robu mesta, obstojajo brez dvoma še neodkrita skupine in središčno vodstvo, ki lahko drzne napadajo kjerkoli, kadarkoli in kogarkoli, ne da bi se moglo vedeti, kje bo padel udarec. Gre torej za takoinovano mestno gverilo, ki bo verjetno povzročila še mnogo in morda usodnih težav oblastem. Policija je namreč našla pri ujetih teroristih točne načrte vojašnic, centralne policije, podatke o višjih oficirjih in podobno, kar dokazuje, da ima organizacija v načrtu tudi morebiten nenaden udar za polastitev oblasti.

Ob koncu je na mestu ponoviti glavno karakteristiko sedanjega položaja v Urugvaju, da gre namreč za neizproseno, zahrbtno in do neke mere nevarno borbo, katere konca še ni videti. Svet izven urugvajskih mej pa bo brez dvoma še slišal o tej borbi in doživljal njene posamezne faze. Neko hitro in dokončno izboljšanje zaenkrat ni na vidiku v Urugvaju.

Los eslovenos y la Antártida Argentina

El lunes 13 del corriente mes salió del Apostadero Naval Buenos Aires el buque oceanográfico "Goyena", con destino a la Antártida Argentina. Esta noticia nos trae a la memoria los contactos, que también los eslovenos tuvimos con el continente blanco. Entre estos podemos citar al joven bioquímico Francisco Markež, quien fue miembro de la expedición argentina, y en carácter de investigador vivió más de un año en la Estación Científica Almirante Brown. De su vida en esta helada región argentina, cerca del polo sur terrestre, de su trabajo y peripecias en el destacamento que representa a la civilización argentina en el sur, no solo dió varias conferencias, sino también escribió de ello en el Anuario de Eslovenia Libre del año 1968, donde también presentó varias fotografías. Así llegó, por su mérito, el conocimiento de la Antártida Argentina a los amplios círculos eslovenos.

Pero las disertaciones y los escritos del señor Markež no son el primer encuentro esloveno con la Antártida. El conocido campeón de deportes invernales Dinko Beroncelj, quien integraba ya la expedición argentina al Himalaya, autor del libro "Daulaghiri", integró la expedición glacial a la Antártida. También de ésta experiencia escribió en Eslovenia Libre varios artículos (1958) de la Base General Belgrano.

Así estos dos jóvenes miembros de las expediciones argentinas a la Antártida no solo cumplieron su deber profesional dentro de las bases, sino que de ello informaron a sus compatriotas. Con ellos los eslovenos entramos por primera vez en la historia, en un contacto directo con esta bella, milagrosa, mas por ahora aún desolada región argentina, en el contexto del continente helado del sur. Esperamos que en las futuras expediciones a la Antártida participen otros eslovenos, naturalizados argentinos, o sus descendientes, pues mediante ellos llega el conocimiento de esos lejanos lugares a los amplios círculos eslovenos — en todos los continentes.

Slovinci in Argentinska Antarktika

V ponedeljek, 13. t. m., je odplula iz buenosaireskega pristanišča oceanografska ladja „Goyena“, ki je namenjena na Argentinsko Antarktiko. Ob tem dogodku smo se spomnili stikov, ki smo jih tudi Slovenci že imeli z belim kontinentom. Med temi moremo omeniti Francita Markeža, mladega slovenskega biokemika, ki se je mudil kot raziskovalec v znanstveni ekspediciji argentinske odprave na bazi E. A. C. Brown, kjer je prebival leto dni. O tem svojem bivanju v ledeni argentinski pokrajini ob južnem tečaju zemlje, o svojem delu in dogodkih na tej postaji argentinske civilizacije na jugu, ni le imel več predavanj, ampak je pisal o tem tudi v Zborniku Svobodne Slovenije za leto 1968, kjer je prinesel o tem tudi nekaj slik. Tako je poznanje argentinske Antarktike po njegovi zaslugi prišlo tudi v široke slovenske kroge.

Toda Markeževa predavanja in poročila pa ni prvo slovensko srečanje z Antarktiko. Še znani zimskošportni prvak Dinko Bertonecelj, tisti, ki je šel z argentinsko odpravo na Daulaghiri v Himalaji in o tem tudi napisal knjigo „Daulaghiri“ (1956), je šel pozneje tudi z argentinsko glacialno odpravo na Antarktiko. Tudi o tem je napisal za Svobodno Slovenijo več poročil z baze Gral. Belgrano.

Tako ta mlada slovenska člana argentinskih znanstvenih odprav na Antarktiko nista opravila samo svojih stanovskih dolžnosti v okviru ekspedicij, temveč sta o njih poročala tudi svojim rojakov. Slovenci smo z njima stopili prvič v zgodovini v neposredni stik s to čudežno lepo, a sedaj še osamelo argentinsko pokrajino v oklepu južne ledene celine. Upamo, da bodo argentinske ekspedicije še kdaj vporabljale Slovence, naturalizirane Argentine, za podobne ekspedicije, kajti po njih gre poznanje takih krajev tudi v najširše slovenske kroge po vseh kontinentih.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Otvoritev osredne gradnje centrale El Chocón

Pretekli četrtek 9. januarja je bila slavnostna otvoritev osrednjih del v sklopu veleelektrarne kompleksa El Chocón—Cerro Colorado. Prisotnost predsednika generala Onganía, vladnih, vojaških, in gospodarskih osebnosti, je naglasila važnost teh del za vso državo. Ob tej priliki so tudi odkrili spominsko ploščo in dali ime Villa Chocón naselbini, ki je zrasla ob reki Limay in služi za prebivališče velikemu številu delavcev, ki se že nahajajo na področju. Slavnostni govornik je bil šef državne tajništva za energijo in gorivo ing. Gotelli, ki je naglašal važnost dogodka za državni razvoj. Napovedal je tudi, da bo veleelektrarna lahko pričela delovati že 1973. S tem bo zagotovljen napredek vsega severnopatagonskega ozemlja, ki je doslej igral drugotno vlogo, a bo v bodoče nudil jasne možnosti napredka in bil važen faktor v narodnem gospodarstvu. — Začetna dela je blagoslovil neuquenski škof msgr. Jaime de Nevares. Po končanih slovesnostih si je general Onganía s svojim spremstvom ogledal gradnjo in področje bodoče hidrocentrale, ki jo smatrajo kot „največje delo, ki se je kdaj zgradilo v državi“. Proizvodna moč centrale bo namreč milijon 600.000 kw; cena gradnje pa je predvidena v višini 170 tisoč milijonov pesov. Za boljše sliko obsega te gradnje naj povemo, da bo umetno jezero, ki ga bodo ustvarili z ogromnim zajezoma, po površini presegalo bariloški Nahuel Huapi.

Stanovanjske investicije

Minister za družbeno blaginjo ing. Conrado Bauer, je na tiskovni konferenci napovedal, da bodo stanovanjske

investicije v letu 1969 dosegle višino sto tisoč milijonov pesov, kar predstavlja dvakrat višino istega sektorja v letu 1968. S temi fondi se bo zgradilo približno 60.000 stanovanj, kar predstavlja velik napredek v reševanju tega problema. Od celotnega fonda so dodelili 12.500 milijonov za odpravo zasilnih naselbin. Na isti konferenci je min. Bauer tudi napovedal, da je že pripravljen zakon o zdravilih, ki čaka trenutno le še na podpis predsednika države generala Onganía, v pripravi pa je že dolgo pričakovani zakon o športu, katerega preučuje posebne komisije.

Dr. Astigueta, državni tajnik za kulturo in vzgojo, je izjavil, da tudi letos ne bo ostal brez svojega mesta noben srednješolski študent. Vlada da je storila vse, da zmogljivost prostorov presegla število učencev.

Tudi v provinci Neuquen so pripravili načrt za odpravo zasilnih naselbin. V ta namen bodo najprej zgradili tisoč stanovanj; vrednost del je predvidena v višini 200 milijonov pesov.

Dr. Noble, začetnik in ravnatelj uglednega buenosaireskega dnevnika Clarín, je nepričakovano umrl. Pogreb je bil v torek 14. t. m. na buenosaireskem pokopališču Recoleta.

Položaj v Braziliji še vedno ni ustaljen. Pretekli teden so se pojavili teroristi, ki so izvedli več sabotažnih akcij. V državi in inozemstvu pa se širijo mnenja, da bo brazilski kongres ostal zaprt tekom vsega leta 1969, ker bi vlada s tem pospešila politično stabilnost demokratičnih sil. Medtem pa je notranji minister general Albuquerque napovedal, da bo vlada izvedla agrarno reformo, ki bo prinesla večje blagostanje predvsem severovzhodnemu delu države.

ŽENA IN NJEN SVET

Anica Kralj

Imamo goste

V tujini je prijateljska povezanost važna za vse: odrasle in otroke. Ker živimo med tujci, je naravno, da si želimo v prostih dneh domače družbe, domačih pogovorov, da svobodno damo duška svojim mislim, spominom in tudi načrtom in pogledom v bodočnost. Človek potrebuje, da v živi besedi izreče svoja mnenja in posluša druga.

Naši ljudje so radi v družbi, obiskujejo se med seboj, na prireditve prihajajo v velikem številu.

Prijateljski obiski so nam resnična potreba. Po prisrčnem in živahnem pogovoru se vračamo domov z veselimi srcem, čutimo, da nismo osamljeni. Pridobili smo si nekaj novega, ali tudi samo utrdili svoja mnenja in poglede.

Biti dober gostitelj je težko, ker gostu moramo nuditi več kakor samo udoben sedež, izbrano pijačo in okusno jed. Predvsem je važno, da modro izberemo goste. Če so povabljeni iz različnih idejnih krogov, morda v ostrem nasprotstvu med seboj, bo razpoloženje prej ali slej napeto. Nevarnost slabe volje na eni ali drugi strani, ali pa na obeh, je zanjama.

Dobro se pa počuti družba, ki je med seboj znana, povezana po dolgem prijateljstvu, morda že iz šolskih let, ljudje istega svetovnega nazora, iste narodnosti, iste usode so si kakor bratje.

Za izbrano in ubrano družbo so važna tudi leta. Petnajstletni fant, recimo, se bo slabo počutil med odraslimi.

Če imamo goste z otroki, poskrbimo, da se igrajo v sobi ali na vrtu. Gostov ne smejo motiti. Predvsem je važen občutek, da ima gostitelj gosta rad in da vsakemu posebej, četudi na kratko, to pokaže. V taki hiši se počutimo dobro — kakor doma.

Žrtev številnih obiskov je žena gosposinja. Na to marsikdo pozabi. Vse priprave so v njenih rokah, torej veliko truda že pred obiskom. Nato še čuječnost, da „vse pravilno teče“, kar ni lahka zadeva.

Še hujske pa kot njeno stvarno delo je njen delež kot čuječa varuhinja, da se družba dobro počuti, da se gostje ne

dolgočasijo, da zavije pogovor na pravo pot, ko kaže nevarnost, da zaide v žalitev ali nesramnost. Da dá besedo in važnost onemu, ki je plah. Da prosi za pomoč prijatelja, ki zna s humorjem zapeljati pogovor čez prepadce itd. In (kolikokrat bi bilo potrebno) ustaviti opravljanje s tem, da pove o bližnjem kaj dobrega.

Med nami sta najvidnejša dva značaja žene-gostiteljice: tiha in nekoliko plaha, prva, glasna in ognjevit, druga.

Prva je po navadi čudovita žena in mati, gospa, a ni pripravljena na pogovore v širši družbi. Je tiha in se boji izreči svoje mnenje. Najraje posluša. Druga ima „dar govora“. Vse ve, za vsako stvar ima svoje mnenje. Radu pripoveduje na dolgo. Če mož hoče kaj pripomniti, ga zavrne: „Bodi tiho!“ ali pa: „Saj ni res, jaz vem!“ Gostje morajo poslušati le njo, ki ne zna nehati v prepričanju, da ji je poslušalstvo hvaležno. Kakšna zmotna, gospa govornica! In kakšna nevljudnost! Drugi bi marsikaj radi segli v besedo in povedali svoje mnenje, ki bi bilo verjetno bolj zanimivo. Kakor bi bilo priporočljivo, da bi se prva plaha gospa potrudila, da bi več govorila, tako bi se druga morala premagati, da bi znala o pravem času molčati in pomisliti, da je njeno mnenje lahko zmotno, ali strogo osebno. Mnenja in sodbe se utrdijo in izčistijo v pogovoru, v katerem lahko vsak nekaj doprinese do objektivnosti — do resnice. Tudi poslušati je vljudnost in ljubezen do gosta.

Mož in žena sta šla k prijatelju na obisk. Prijatelj je imel kletetavo in glasno ženo. Vse je vedela o vseh.

Mož in žena sta na poti sklenila majhno žaroto.

„Ti“, je rekel mož, „boš načela pogovor, kako organizirati pomoč za revne otroke, pozneje bom pa jaz speljal pogovor na gospodarska vprašanja.“

Sklenjeno je bilo! In?

Vrnila sta se domov poražena. Mož je mrmral: „Raje bi se boril z orožjem, kakor z babjim jezikom.“

Zadrega slovenskih partijcev

Za svojo propagando komunistična partija stori ogromno in silne denarje meče zanjo. Že tako daleč gre, da vsako zakonito sejo predvojnih komunistov proglašajo za zgodovinski dogodek. Ko je pa partijsko vodstvo povsem ignoriralo v resnici zgodovinski dogodek osvoboditve slovenskega naroda pred 50 leti, je bilo v slovenski nekomunistični javnosti toliko očitkov in kritike, da je partijsko vodstvo uvidelo, da je treba hitro „politično napako“ popraviti. Zato so z vso naglico začeli pripravljati proslavo 50 letnice bojev za severno mejo.

V Ljubljani je bila taka proslava 9. novembra. Na akademiji v dvorani Slovenske filharmonije se je zbralo okoli 500 bivših borcev prostovoljcev z ljubljanskega področja. Pozdravno besedo je imel predsednik odbora za proslavo dr. Maks Pohar, nato pa je govoril publicist Ude. 40 bivših borcev je dobilo tudi odlikovanja. Akademijo so popestrili nastop Slovenskega okteta, solista ljubljanske opere Božena Glavakova ter član ljubljanske drame Janez Rohaček.

Glavna proslava je pa bila v Mariboru dne 23. novembra. Nad njo je imel pokroviteljstvo predsednik partijskih borcev Franjo Leskovšek — Luka — predstavnik partije, t. j. tiste skupine, katere člani so ob narodnoosvobodilnih bojih leta 1918 „zganjali“ najodvratnejši defetizem za mir in proti vojni ter bojevnike odvrčali od nadaljevanja bojev tudi za obrambo lastne slovenske zemlje. Navzoča sta bila tudi Miha Marinko ter podpredsednik izvršnega sveta France Hočvar. Ta je imel tudi glavni govor. Med drugim je navajal, „da so se dogodki v oktobru in novembru 1918 odvijali z bliskovito naglico in da takratni voditelji slovenskega javnega in političnega življenja niso bili pripravljeni na prevzem oblasti v slovenskih pokrajinah, še zlasti ne v krajih zunaj takratne Kranjske. Po zaslugi generala Maistra in njegovih soborcev je bila takrat za vselej razčiščen situacija v Mariboru: s peščico. Ta dejanja pa niso našli razumevanja in v podporo takratne narodne vlade, zlasti vodstev klerikalne in liberalne stranke, ki so te domoljube večkrat puščali na cedilu.“

Dr. Hočvar je dalje zatrjeval, „da se moramo zahvaliti samo Maistru in koroškim borcev, ki so se pojavili mimo takratnih političnih silnic, da so stvari potekale in iztekale tako, kot so se.“

Tudi tu partiji niso objektivni in prikazujejo dogodke izpred 50 let po svoje. Generala Maistra prikazujejo, kakor da bi se bil sam pojavil v Mariboru in „da bi nastopal ločeno in mimo narodne oblasti v Ljubljani. Ne povedo, da ga je slovensko narodno zastopstvo izbralo in postavilo za poveljnika slovenskih oboroženih sil za obrambo slovenske severne meje, ne povedo, da ga je prav tisto slovensko predstavništvo povišalo v generala, da mu je dalo za zaupno nalogo potrebo avtoritete. Ne povedo, da je bil general Maister sestavni del tedanje slovenske narodne oblasti. Nesporazumi ali celo nerazumevanje, na katerega je pri izvrševanju svojih nalog naletel pri posameznikih v Ljubljani, zaslug tedanje slovenske narodne oblasti kot celote za slovenski narod prav nič ne zmanjšujejo. Živeli smo tedaj v revolucionarni dobi slovenskega naroda, ko si je slovenski narod postavljati temelje za svojo narodno upravo in svobodno življenje in se je dostikrat dogajalo, da so posamezniki morali sami odločiti tako, kakor so narekovala krajevne potrebe.

Komunistični partiji, ki v tedanjih resničnih narodnoosvobodilnih bojih za slovenski narod in za zavarovanje njegove narodne posesti ob severni meji niso prav nič sodelovali in zanje nimajo niti najmanjše zasluge, pa hočejo sedaj iz tedanjih dogodkov izbiti koristi za svojo partijo z zmanjševanjem političnega ugleda političnih predstavnikov tedanjega katoliškega in liberalnega političnega tabora, ki sta nosila vso težo narodnih bojev in odgovornosti.

PROF. DR. FRANC MIHELČIČ

svetovno priznani znanstvenik naravoslovja, je obhajal 22. decembra lanskega leta 70-letnico življenja. Pred drugo svetovno vojno je bil profesor v Ljubljani, nato v Avstriji in v Španiji. Sedaj je župnik v St. Johannu pri Lienzu na Vzhodnem Tirolskem.

Pismo sestre Silve Žužek misijonarke v Ugandi Vzh. Afrika

Spoštovani!

Ko sem se koncem avgusta vrnila iz večdnega potovanja, me je doma čakalo prijetno presenečenje: poslali ste mi kar dva zbornika. Takoj sem ju prelistala in začela polagoma brati! Veste, da dolgo časa ste me preskrbeli s krasnim in koristnim čtivom. Naj vam Bog poplača to dobroto! Dobro vem, koliko je dela in skrb in stroškov, predno se takle zbornik natisne in potem ga pa še v darilo dobim! Kmalu sem vam pisala zahvalno pismo, a imam vtis in dokaze, da večina mojih septemberskih pisem in člankov za naše revije ni prispelo; zato vam danes še enkrat izražam: Iskreni Bog plačaj za prekrasno darilo!

Kako vam življenje teče? Iz Argentine nimam dosti novic, domači včasih pišejo, a še takrat bolj osebno; o vašem življenju pa izvem iz „Duhovnega življenja“ in „Katoliških Misijonov“, ki ju redno prejemava z mojo sestro, s. Agnes — katero Vi verjetno tudi poznate. Ljubim dobrotnikom se morava zahvaliti, da sva tako obveščeni o vsem vašem življenju in delovanju.

Kako je pa kaj pri nas? Afrika se hitro razvija in napreduje. Po naših merilih je še zelo zaostala in na splošno je življenje še zelo primitivno. Ali kakor hitro se izobrazba razširja, istočasno se tudi napredek. Tu sem sedaj šele eno leto, a ljudje so polni življenja, navdušenja, predvsem pa strahno vneti za učenje. Šola zaenkrat še ni obvezna; tudi v državni šoli je treba plačevati šolnino, ki po naših merilih ni velika, a je dosti draga za razmere, posebno še za naše številne družine. Hoditi v šolo je privilegij in mno-

IN KOT VEDNO:

Partija je imela zadnjo besedo

V polemiki, ki so jo sprožili nekateri prispevki mlajših partijcev v ljubljanskem študentskem listu „Tribuni“ ter „Katalogu“, je nazadnje spregovorila partija in povedala svoje stališče: Bo dopuščala „svobodo umetniškega izražanja“, neusmiljeno bo pa zatrla vsak poskus nihilizma in razkrajanja socialistične družbe.

In potem je polemika po listih prenehala. Pred tem pa so v njej prihajala do izraza naslednja stališča:

Še „odmevi o polemiki na pisanje Tribune in Kataloga“

To so izvlečki iz nekaterih pisem privatnikov in raznih ustanov. Npr. Jordan Tomšič iz Ljubljane je svoje mnenje strnil v 18 točk. V njih med drugim pravi: „O čem naj pišejo mladi? O (NOB) (narodnoosvobodilna borba, op. ur.), če je niso doživeli? O sedanjem času, ki ni prav nič herojski, razen če je junaštvo boj za položaje? O samo-upravljanju, ki pa ne morejo zraven? O delu v inozamstvu? O spolnosti? Naj pišejo spolne variante? Naj kritizirajo? Naj tarnajo? In kje bodo objavljali, če je premalo revij? Založbe izdajajo dela starejših in Angelike. Svetujte mladim, ne zmerjajte jih samo! V NOB so mladi krvaveli, krvavijo v vseh revolucijah in mladi bodo krvaveli v glavnem tudi v primeru, da bi nas kdo napadel, kako pa, da v mirnem času ne vemo, kam z njimi? Kako, da jih ne zna nihče navdušiti, jih mobilizirati za aktivnejše vključevanje v boj za napredek? Prepričan sem, da bi morali J. Vidmar, M. Bor, T. Svetina in drugi podpisniki izjave stopiti v kontakt z mladimi in jim pomagati, saj je obojih isti cilj: vsesplošen napredek na vseh področjih. Poti pa so seveda različne.“

Pesnik Peter Levce: „Zares nezasmisljano je razglasiati naše partizanske bore za tolovaje ali pa o njih takole ‘peti’: ‘Po Sloveniji smo hodili — delavci smo vzljubili — kužne žene smo jim storili...’ Noben preudaren človek se vsaj dandanes, ko je vojna za nami, tako ne izraža niti o belogardistih, nemških vojakih itd. Celu za večino njih je bila vojna vse prej kot zabava ali spolna pustolovščina. Vrh tega so mnogi izmed njih zmotno verjeli, da se borijo za pošteno stvar. In če celo njim to moremo priznati, kako naj šele dopuščamo, da se takšni iztrebki ignorance in cinizma stresajo na naše bore?“

Dr. Aleksander Nardin: „Do kdaj bodo naše revije reševale svojo komercialno barko na patološki zvrsti seksualne plaže tujih ali domačih avtorjev? Do kdaj bo strip tease le krinka za seksualni Eldorado nekega dela naše

Janez Evangelist Krek je kot velik človek, izredno nadarjen, čez vse meje dober in do neumnosti nesebičen, ‘božji berač’, ves predan delu in drugim, je mogel biti naše ‘srce v sredini’, kakor ga je označil pesnik. Bil je srce v sredini našega narodnega telesa, srce, ki je po žilah dovodnicah sprejemalo toge, tegobe in težave slednjega uda narodnega telesa, srce, ki je potrebe in trpljenje celotnega narodnega telesa čistilo in plemenilo, srce, ki je po žilah odvodnicah pošiljalo svežo kri vsem udom narodnega telesa, z njo pa tudi vero vase in v pravico, upanje v skorajšno izpolnitev najgledljivejših pričakovanj, zlasti pa veliko ljubezen do soljudi, ljubezen, katere je to naše srce v sredini prekipelo, ljubezen, s katero nas je to naše srce v sredini vse objemalo, ljubezen, v kateri je to srce v sredini tudi izgorelo kot dragocena žrtev na oltarju dobrobiti svojega naroda in svobode svoje domovine.

Krek je zgorel v ljubezni do svojega naroda, padel je v prezgodnji grob. Telesno ni mogel več dvigniti niti mezinca, a duhovno je dvignil ves narod. Ta narod, za katerega je dal „edino in vse, kar je imel: svoje življenje“, je mogel ob njegovem grobu prisluhniti klicu njegovega prijatelja, učenca in dediča Antona Korošca, ki ga je pozval, da naj dvigne glavo, ker je odrešenje blizu. In slednji naš človek je slisal in doumel ta poziv, dvignile so se glave, ki so klonile pod težo vekovne zapostavitvenosti in vojnih grozot, v slednjem Slovincu je zaplala kri z novo silo, slovenske žene so nabrale stotisoče podpisov, s katerimi je slovenski narod terjal svojo pravico, svojo staro pravdo, da si sam kroji svojo usodo, na obzorju je zablistel zor 29. oktobra.

Univ. prof. dr. Vinko Brumen v svoji najnovejši knjigi o Janezu Ev. Kreku pod naslovom „Srce v sredini“

gi ne morejo obiskovati šol zaradi pomanjkanja denarja za šolnino in tako se tisti, ki so tako srečni, da morejo hoditi v šole, toliko bolj vneto učijo. Isto se dogaja s službami. Službe se teko dobi, industrije še ni; zato tisti, ki le imajo kakšno službo, se toliko bolj trudijo pri delu. — Letos bomo božič prvič praznovali v naši novi stolnici. Pred dvema letoma smo imeli hud potres in je med drugim tudi našo staro stolnico — podrli — hvala Bogu! Noben škof ni imel poguma začeti z gradnjo nove stolnice, pa je Bog po svoje naredil! Nova je bila v slabem letu zgrajena: je moderna, a preprosta zgradba, prostorna, domača. — Na drugi božični dan, t. j. 26. dec. se pa zberemo vsi: t. j. duhovniki, redovniki, redovnice in

vse laično osonje naše škofije — v škofijskem „dvorcu“ na božičnico. Škof pravi, da je to zanj najlepši dan v letu, ko se vsi njegovi sodelavci in pomočniki zberejo. Vsak pomaga pri večerji in potem imamo tudi božični spored! Edino Bog more združiti naša srca — edino On, kateremu vsi služimo, nas more zediniti, da pozabimo na vse narodnostne razlike in čutimo, da smo vsi otroci istega nebeskega Očeta! Takrat se vedno spomnim psalma: „O, kako lepo je, ko bratje bivajo v edinosti in ljubezni!“

Te ljubezni tudi vam želim

Vaša sr. Silva

Uganda, 18. 12. 1968.

zoper politične diskvalifikacije“ ter požarjajo, „da nekatere pesniške stvaritve in manifesti niso program slovenskih študentov“. Pozivajo „k resni analizi zaprtih struktur in paternalističnega odnosa dela starejše kulturne generacije do mlajše kulturne generacije na sploh“.

Končno študentje naglašajo, da se „ne morejo ustrašiti različnosti — nevaren pa je molk, ki priča o neustvarjalnosti in pasivnosti velike večine študentov. Študentske organizacije se ne boji različnosti v pogledih, ampak molka in tišine študentske množice“.

Polemika gre naprej

V njej so bila povedana mnenja za in proti. Janez Dokler je obširno odgovarjal Dimitriju Ruplu v Delu 17. novembra v članku pod naslovom „Kdo je ‘stalinist’?“, Sergej Vošnjak se v Delu 21. novembra sprašuje „Kje je izhod?“. Pravi, da bo „vrednost polemike možno oceniti šele, ko bo spodbudila kvaliteten razpravo, pa naj gre za iskanje, oceno in odpravljanje vzrokov v našem družbenem razvoju, ki pogojujejo razne ekscese tudi na kulturnem področju, ali pa za konkretno strokovno oblikovanje estetskih kriterijev pri ocenjevanju ustvarjanja na področju umetnosti“. V polemiki, da je bil „močno prisoten poskus razrednotenja ljudi“, in „namesto dejstev so se preveč utrdile insinacije in podtikanja“. Dimitrij Rupel zatrjuje v članku „Vztrajam pri svojem vprašanju: demokracija ali ne?“, da stoji pri svojih trditvah in postavljanih vprašanjih.

Stališče partije

Pred njo so o polemiki povedale svoje mnenje še razne komunistične ustanove. Tako Socialistična zveza delovnega ljudstva, kakor Zveza borcev. Prva je odklonilo stališče zavzela v zelo mili obliki. Poudarja načelo svobode umetniškega ustvarjanja, zahteva pa „zaostritev samokritike“ piscev in urednikov. Je pa proti „nihilizmu in razkrajanju družbe“. Partizanski borci so povedali svojo obsodbo zelo odločno. Predsedstvo obsoja vse pojave „blatnih revolucij, čeprav so plod neodgovornih posameznikov“. To da delajo „pod krinko nekakšne umetnosti, pod geslom, da je umetniško ustvarjanje svobodno, čeprav njihovo pisanje nima niti skupnega z umetnostjo“.

Predsedstvo zveze „ugotavlja, da so se ljudje, ki pišejo, rišejo in objavljajo take stvari moralno in politično diskvalificirali. Prav tako tudi tisti, ki jih zagovarjajo“. Odločno zahteva, „da se takim ljudem onemogoči njihovo umazano početje in poskusi razdora“.

Stališče partije do vprašanj, ki so bila predmet polemike med Tribuno in skupino slovenskih kulturnih delavcev,

(Nadaljevanje na str. 3)

Zato študentje „ostro protestirajo

Novice iz Slovenije

Smrt dveh gledaliških umetnikov

Slovenska gledališka umetnost je v novembra lanskega leta izgubila dva ugledna predstavnika. V Ljubljani so se iztekli dnevi življenja ge. Ciril Škerlj-Medvedovi, na Golniku je pa v 52 letu starosti umrl Jože Pengov.

Ga. Cirila Škerlj-Medvedova spada med tvorce slovenskega narodnega gledališča. V slovensko opero so jo privleli leta 1918 vrnoma za gledališče, njen veliki talent za oblikovanje gledaliških vlog in njen lep poln altovski glas. Nastopala je vrsto let v klasičnih in domačih vlogah v operah in operetah. V gledališki sezoni 1921/22 je postala istočasno tudi članica drame in je do sezone 1935/36 nastopala v njej kot karakterni igralka. Tako je v tem času redno nastopala v obeh gledaliških hišah.

Svoje veliko glasbeno izobrazbo, ki si jo je pridobila na Dunaju, je posredovala na ljubljanskem konservatoriju številnim gojencem. Ljubljansko „Delo“ z dne 8. decembra poroča ob smrti ge. Medvedove, da so bili „sador nje-nega uspešnega dela deležni tudi sopranistka Anita Mezetova, altistka Franja Golobova, tenorist Gostič in drugi“.

Jože Pengov je bil režiser in dramaturg slovenskega lutkarstva, ki ga je dvignil tako visoko, da je z njim postal znan tudi po drugih državah Evrope. Z vsjo ljubeznijo je spremljal ustanovitev Mestnega lutkovnega gledališča v Ljubljani, v katerem je leta 1950 postal tudi njegov ravnatelj in režiser. Tu je zaživel v vsej polnosti svoj gledališki svet, ter je marionetni oder uredil tako, da je bilo na njem mogoče ustvarjati najbolj zahtevne igre. Vsaka njegova režija — vseh iger je režiral 10 — je bila za vse obiskovalce lutkovnega gledališča pravo doživetje. Ne samo za otroke, ampak tudi za odrasle.

Bloudkovo nagrado za leto 1968 so dobili: Ciril Hočevnar za življenjsko delo pri telesni vzgoji, Gregor Klančnik za organizacijsko in strokovno delo, prof. Drago Stepišnik za družbeno in strokovno delo, Miro Steržaj za tekmovalne dosežke, ing. Avgust Pahor za strokovno ter organizacijsko delo ter društvo Partizan v Kočevju.

Nagrada AVNOJ 1968 so dobili naslednji Slovenci: S področja književnosti: France Bevk, član Slov. akademije znanosti in umetnosti; s področja medicinskih ved (ortopedija in travmatologija) dr. Bogdan Breclj in s področja družbenih ved Edvard Kardelj, član Sveta federacije.

Nagrade mesta Maribor so dobili naslednji mariborski kulturni delavci: Bogdana Bratuževa, igralka mariborske drame, Bojan Golija, akad. slikar, pianist Janko Šetinec, za glasbeno umetnost, Branko Rajšter, zborovodja in Jan Baukart za organizacijo kulturnega življenja.

Petdesetletnice Slovenskega zavoda za slepce v Ljubljani se je udeležilo

PARTIJA JE IMELA

ZADNJO BESEDO

(Nadaljevanje s 3. str.)

je povedal na zadnjem partijskem kongresu novi predsednik Zveze komunistov Slovenije Franc Popit, ki je dejal, da se bo partija borila sicer za „svobodo umetniške ustvarjalnosti“, pristavil pa takoj, da bi bila „ta svoboda“ takoj ogrožena, „če bi kdo v umetniški obliki obnavljal ali propagiral tiste reakcionarne ideje, ki so družbeno že premagane in so v nasprotju z ustavnimi določili kot npr. versko, nacionalno, rasno diskriminacijo, obnavljanje strankarskih sistemov, dialog z belogardizmom“.

Glede Tribune, Kataloga in ostalih revij, ki bi načenjala še taka vprašanja, tako kot sta jih prvi dve reviji, je pa bil Franc Popit povsem nedvoumen, ko jim je zagrozil, čeprav ju po imenu ni imenoval, takole:

„Nihče pa tudi ne more nam komunistom preprečiti in zapreti usta, če se bomo javno, odprto in ostro kritično opredeljevali tudi na tem področju človekovega ustvarjanja proti nihilizmu, moralnem razkroju, netenju nezaupanja v človeka, surovosti in brezobzirnosti.“

Po tej Popitovi napovedi je polemika prenehala. Zgodilo se je to, kar so zahtevali partizanski bojevniki, da je treba pisanje Tribune in Kataloga o „pridobitvah narodnoosvobodilnega boja“ na dosednji način kot „umazano početje ter poskuse razdora onemogočiti“.

tudi 14 slepcev, ki so bili prvi gojenci tega zavoda. Med njimi so bili tudi trije vojni veterani, ki so izgubili vid v prvi svetovni vojni in so prišli v Zavod za slepe iz graškega zavoda za slepe leta 1918.

Vrhniška občinska skupščina je ustanovila sklad Ivana Cankarja za podporanje kulturne dejavnosti, za vzdrževanje zgodovinskih spomenikov, za štipendije in nagrade zaslužnim kulturnim delavcem.

Slovenski etnografski muzej v Ljubljani je v decembru gostoval v Beogradu z razstavo „Slikarstvo na panjskih končnicah“.

V Senni imajo pripravljali odbor za proslavo stoletnice tabora, ki je bil v tem kraju 2. maja 1869.

V Mariboru, kakor drugod po Sloveniji, ljudje nočejo komunističnih listov in revij. Tako glasilo komunistične partije „Komunist“ prihaja v Maribor samo 1700 izvodov. Komite mestne konference partijske organizacije je zato naročil sam 3 do 4.000 izvodov, ki jih bo tri mesece zastoj pošiljal ljudem naokoli.

Umrli so. V Ljubljani: Terezija Kerenc, upok., Maca Pibernik roj. Burger, Franc Petančič, Adolf Šulin, Olga Štruncelj, Lucija Leskovšek roj. Mastnak, Rajko Globočnik, bančni uradnik v p., Marija Stare, vdova Šiška roj. Malis, Fani Beck roj. Sovan, Franciška Pešl roj. Urbančič, Marija Levičar roj. Mežnarič, Alojzij Lekan, Avrelja Govekar, Anton Blažič, gozdarski tehnik, Marija Velkavrh, Terezija Lemut roj. Čedrmas, Magda Ericig roj. Hanže, Fani Kolenc, Zlata Mrak roj. Levstik, Karol Rakar, poštni upok., Albina Perčinlić, vdova, Jean B. Pollak (89 let star), Vladimir Gvardijančič, Ela Mohorko, Ivanka Melvija roj. Umek, Ludvik Vojšček, upok., Anton Sojer, korektor in Anton Brankovič v Kranju, dr. Rudolf Lovrec st. v Mariboru, Janez Petkovšek na Vrhniki, Anica Mihelič roj. Vardjan, učiteljica v p. v Otočcu na Krki, Ivan Kogovšek v Celju, Jože Zupančič v Novem mestu, Josip Trobiš v Novem mestu, Andrej Videmšek v Kranju, Vilči Kalan v Celju, Marija Zagorč roj. Vogelcnik v Radovljici, Terezija Jakše roj. Blatnik v Ponikvah, Marija Vivod roj. Škrbec v

SLOVENC V ARGENTINI

RAMOS MEJIA

† Martin Fajfar

Fajfar Martin je umrl. Bil je zopet eden tistih slovenskih mož, ki so bili priče burnim in večkrat tragičnim dogodkom slovenske zgodovine v tem stoletju. Rojen je bil v Dražgošah 8. novembra

1894. Prva svetovna vojna ga je že potegnila v svoj vrtinec in odtrgala od domačije. Moral je v vojsko. Najprej na rusko, nato pa na soško fronto. Po vojni se je poročil in s svojo zvesto družico Terezijo ustvaril družino, v kateri je bilo rojenih deset otrok. Njegova domača vas Dražgoše pa je šla za vedno v slovensko zgodovino l. 1942, ko so komunisti med drugo svetovno vojno izzvali strahotne nemške represalije. Te so težko prizadele tudi pokojnega Fajfarja. Ni bila uničena le lepa in urejena domačija. Tudi družino samo je zadel hud udarec: dva otroka, sin in hčerka sta zaradi prestanega strahu ob nemškem divjanju težko in trajno zbolela in sta pozneje po hudem trpljenju umrla v koroških taboriščih. Pokojnega Fajfarja pa požig rojstne vasi, zguba domačije in udarec, ki je zadel družino, niso strli. Vključil se je v protikomunistično borbo. Leta 1945 pa je odšel na Koroško, kjer je v taboriščih preživel begunska leta.

V Argentino je prišel 3. decembra 1948. Postal je takoj član organizirane slovenske skupnosti in zvest naročnik Svobodne Slovenije. Zaposlitev je dobil v Tintoreriji Morón. Po desetih letih dela v tem podjetju je stopil v pokoj, ker je prekorajčil 60 let starosti. V Ramos Mejiji si je zgradil lasten dom, kjer je preživel zadnja leta svojega življenja. Bolehal ni nikoli, zadnji čas pa je trpel na oslabelosti srca.

Naj mu bo Bog pravičen sodnik in naj ga obilno poplača za vse trpljenje in dobra dela. Težko prizadeti družini na iskreno sožalje.

+ JOŽE LEKAN — UMRL

Ob zaključku lista smo prejeli obvestilo, da je v Clevelandu umrl za rakom na pljučih g. Jože Lekan, nekdanji glavni blagajnik Orlovске podzveze. Pokopali so ga 4. januarja na pokopališču v Clevelandu. Naj počiva v miru!

† Jože Valentin Majce

V vrstem. slovenske skupnosti v Argentini je znova poslegla smrt. Tokrat je povabila pred božjo sodbo svobodnega slovenskega časnika Jožeta Va-

lentina Majceta. Dne 7. januarja t. l. je prenehalo biti njegovo dobro srce. Zadnje zemsko bivališče je dobil v sredo, 8. januarja, na pokopališču Boulogne sur Mer.

Rajni Jože Majce je bil Ljubljčan. Rodil se je februarja 1897. Po ljudski šoli je obiskoval klasično gimnazijo v Ljubljani. Med prvo svetovno vojno je bil poklican pod orožje. Poslali so ga na bojišče v Galicijo, kjer je padel v rusko ujetništvo. V Rusiji je doživel izbruh komunistične revolucije leta 1917. V državljanski vojni se je pridružil protikomunističnim vojaškim enotam pod poveljstvom generala Vrangla. Iz Rusije se mu je posrečilo priti na Poljsko, kjer je takoj vstopil v poljsko legijo ter se z njo boril pod poveljstvom poljskega maršala Jožefa Pilsudskega proti ruskim komunistom. Za junaštvo v teh bojih je prejel od maršala Pilsudskega vojaško odlikovanje. Po vrnitvi v Ljubljano je kot mlad zaveden častnik takoj organiziral slovenske borce ter z njimi odšel na štajersko reševati slovensko zemljo. Pod poveljstvom generala Maistra je s svojo vojaško enoto nastopal zlasti v Ptuj in v Prekmurju ter branil slovensko narodno posest pred Nemci. Za to svoje delo v obrambi

Celju, Franciška Levstik v Grižah, Franc Orlič v Celju, Betka Drnovšek na Savi, Kati Klanjšek, biv. trgovka v Mariboru, Peter Jesenovec, avtoklepar v Logatcu, Jožef Humšek roj. Žibret v Trbovljah, Janez Moder, mizarski mojster v Dolu pri Ljubljani, Franc Drogenik, v. gozdarski tehnik v p. v Bistrici ob Sotli, Angela Vidmar roj. Uhan v Trebnjem in Franc Gornik, župnik v p. na Bledu.

CASTELAR

II. pristavski dan

Mnogo let že prihajamo na Slovensko pristavo v Castelarju; brez števila skupnih slovenskih prireditvev je že bilo tam: prosvetnih športnih in družabnih. Toda letos je slovenska skupnost iz Morona in Castelarja šele drugič povabila na svoj Pristavski dan.

Lepo število sosedov Pristave in gostov iz drugih krajev Velikega Buenos Airesa je že v nedeljo dopoldne prihitelo na Pristavo. Predsednik društva Slovenska pristava France Pernišek je ob začetku vse udeležence prisrčno pozdravil in želel, da bi se med njimi pri teh in podobnih prireditvah utrdila vez dobrega sosedstva in prijateljstva. Izrazil je tudi upanje, da se bo kmalu uresničil načrt zidave novega doma.

Ubrano potrkanje slovenskih zvonov je nato vse povabilo k sveti maši, ki jo je daroval pristavski dušni pastir g. župnik Matija Lamovšek. Pri pridigi je ob prazniku sv. Družine nakazal, kakšne naj bodo naše družine, ne samo naše družine, ampak tudi vsa slovenska skupnost v zdomstvu. Med mašo je bilo ljudsko petje, pri obhajilu pa je s ploščo zadonel še Gounodjev Agnus Dei in povečal zbranstvo prisotnih.

Kosilo so pripravile že znane pristavske kuharice; pričelo se je kramljanje znancev, ki so se zbrali na Pristavi, in čakanje na popoldanski program. Pred nastopi je predsednik Slovenske pristave v govornu nakazal zapreke, ki jih je imel odbor društva, da ni mogel izpeljati vsaj deloma zamišljenega načrta za zidavo novega doma, toda podčrtal, da se bo načrt v kratkem začel izvajati. To pa tudi in predvsem zato, kar mora mladina dobiti primeren prostorov za svojo narodno in versko vzgojo. S pritegnitvijo mladine k delu za slovensko skupnost in ob njenem sodelovanju moremo upati, da bo slovenska skupnost v zdomstvu rastle in se krepila.

Sledil je nastop šolske mladine s Pristave. Ga. Vra Zručeva je pripravila ob nastopu Rdeče kapice, Lovca in Sneguljčice pri pripovedovanju obeh pravljic prisrčen prizor, v katerem so otroci zapeli tudi nekaj pesmi. Zatem

(Nadaljevanje na 4. str.)

Vsak teden ena

PEVSKEMU ZBORU V MENDOZI
za dvajsetletnico in novo leto 1969

*Že dvajset let poje mendoški zbor
in pesem vaša še ni izpeta:
ded je pel, pojeta sin in vnuk, skor
pel bo pravnuk iz praočeta:*

*Pesem, iz roda v rod se razlegaj,
slovenske verige ti zlati člen!
Združuj nas v zборе, v duše nam
segaj,
dvigaj skoz grla nam srčni zven!*

*Naš spev naj plava med gorami in
grčki
in trtami v tej vinorodni Mendozi,
da slednji priskuhne: „Le kakšni črčki
slovensko pojó nam v argentinski
lozi!?“*

*Z novim letom za nova desetletja
pred zbor se vaš vstopa dedek oživel!
Marko Bajuk, poln mladega zavzetja,
in daje vam takt: „O, še bomo peli!“*

Mendoza, dne 29. 12. 1968.

Jeremija Kalin

granti vseh narodnosti imeli kot nekega svojega predstavnika in zagovornika pri vodstvu zavoda.

Težko življenje v zavodu je prenašal z veliko vdanostjo. To je lahko delal samo zaradi resnične vere v Boga in ob mislih na svojo ženo gospo Lidijo ter na svojega sina-edina.

Bolehal je dalj časa. Ob zadnjih božičnih praznikih se mu je pa zdravje močno poslabšalo. Čutil je bolečine in pljučih ter splošno oslabelost. V petek 3. januarja so ga prepeljali v bolnišnico v San Isidro. Tu ga je v soboto 4. januarja obiskal g. Jure Rode ter pripravil na srečanje z božjim Sodnikom. V ponedeljek na sv. Tri Kralje je bil pri njem še g. dr. Alojzij Starc, v noči med ponedeljkom in torkom je pa za vedno zatislil svoje oči.

Njegovo truplo je ležalo na mrtvaškem odru pogrebnega zavoda v San Isidru, odkoder je bil pogreb v sredo 8. januarja na pokopališču v Boulogne sur Mer. Vodil ga je dr. Alojzij Starc, ki se je od rajnika tudi poslovil pred odprtim grobom. Zlasti je poudarjal njegovo trdno vero in željo, da bi dobro pripravljali mogel stopiti pred božji prestol.

Rajnemu Jožetu Majcetu je govoril v slovo tudi g. Rudolf Smersu. Omenjal je delo rajnega Jožeta Majceta kot slovenskega časnika pred in med vojno ter v begunstvu, kakor tudi kot borca za zavarovanje slovenske zemlje po končani prvi svetovni vojni in kot protikomunističnega borca — častnika med komunistično revolucijo pod sovražno okupacijo.

Počivaj v miru dragi Majce. To Ti iskreno žele Svobodna Slovenija in svobodni slovenski časnika, vsem tvojim sorodnikom, zlasti pa Tvoji gospe Lidiji in sinu, da izrekamo globoko sožalje.

Kulturni dan v Mendozi

Mendoški Slovenci so ob 20-letnici svojega pevskega zbora priredili pravi „kulturni dan“, kot je prireditvi v soboto imenoval pri sv. maši g. duhovni vodja zvečer, 28. decembra, in v nedeljo, 29. J. Horn. Spomnili so se dogodka, ko se je prvič v Mendozi oglasila slovenska zborovska pesem: na božič l. 1948. V novembru je prišla v Mendoza prva večja skupina „beguncev“, niso še imeli svojih bivališč, toda — že je ustvaril prof. Božo Bajuk pevski zbor, ki je pel pri božični slovensko. Kakor se je Buenosaireski Gallus spomnil slavnostno svoje dvajsetletnice, tako je hotel proslaviti svojo tudi mendoški zbor. Da bi dvignili to svečanost, je Društvo Slovencev v Mendozi dodalo na predvečer še posebno kulturno prireditev kot zaključek s proslavam osvoboditve.

Zaključek 50-letnega jubileja

Poklicali so iz Buenos Airesa prof. dr. Tineta Debeljaka, da jim je predvajal audiovizualni film o Razvoju drž. misli pri Slovencih, katerega besedilo je sestavil za prihod dr. Kreka, in ki ga je realiziral njegov sin s pomočjo akademikov. Ker je bil film prirejen za polurno izvedbo, je predavatelj še prej obstojstvo razložil razvoj Slovencev in praslavanski dobi in preseljevanje na Balkan do tistega velikonočnega ponedeljka l. 568, ko so po pogodbi pustili Langobardi Slovence „Slovenijo za vse večne čase, če se po dvesto letih ne vrnejo.“ Ker se niso vrnili, imamo Slovenci pravico do te zemlje za vedno...

in tu se začel film, ki je pokazal v besedi in podobi razvoj slovenske državne misli od samostojnosti v Karan-

Nastop pevskega zbora za 20-letnico

Nedelja pa je bila posvečena proslavi 20-letnice pevskega zbora. Začela se je s sv. mašo za vse mrtve in žive člane zbora, med katero je č. g. Horn govoril o pomenu kulturnega dela za slovenski narod na tujem. Med sv. mašo je pevski zbor pel lepo Mavovo priredbo ruskih cerkvenih melodij, med katerimi je posebno pozornost budil Mussorgskega Oče naš.

Zvečer ob pol 8 je bil nastop pevskega zbora.

(Nadaljevanje na 4. str.)

GORIŠKA IN PRIMORSKA

Smrt dr. Engelberta Besednjaka

Po dolgi bolezni je umrl 21. decembra v Trstu v starosti 74 let dr. Engelbert Besednjak, slovenski politik in publicist. Rojen v Gorici je istotam obiskoval gimnazijo, na Dunaju pa je leta 1920 doktoriral iz prava. Isto leto je v decembru prišel v Trst, kjer je postal glavni urednik slovenskega dnevnika „Edinost“. Zatem je prišel v Gorico in prevzel uredništvo tednika „Goriška Straža“ ter se začel politično udeleževati. Postal je odbornik deželne zbornice v Gorici, leta 1924 pa je bil izvoljen za poslanca v rimski parlament kot predstavnik Goriške, kjer je odločno branil pravice Slovencev pod Italijo. Po razpustu demokratičnega parlamenta se je leta 1923 umaknil v tujino ter bil na Dunaju nekaj časa predsednik Zveze časnikarjev narodnih manjšin. Drugo svetovno vojno je preživel v Beogradu, po vojni pa se je vrnil v Trst in se znova začel politično udeleževati v okviru slovenske kršćansko-socialne zveze. Istočasno je ponovno začel izdajati še tednik „Novi list“ in ostal njegov odgovorni urednik do smrti. List je zavzemal do komunističnega režima v domovini zelo lojalno stališče.

Dne 23. decembra so ga pokopali na francoskem pokopališču pri Gorici. Pogrebne obrede je ob navzočnosti šestih duhovnikov opravil pevmški župnik Anton Rutar, katerega je vezalo na pokoj-

I. PRISTAVSKI DAN

(Nadaljevanje s 3. strani)

Večdelniški oktet s Pristave: Kristina Golob, Ančka Tominc, Jelica Fajdiga, Viki in Marta Vovk, Marija in Jožica Kopac ter Marica Medic — zapel Rasti, rasti rožmarin, Ko ptičica sem pevala, Sončana 900 (v kasteljanščini) in Mrzel veter tebe žene. Kvartet sester Durič in Tominec je v naslednji točki ob spremljavi kitare zapel tri pesmi iz svojega repertoarja. Vse točke tega programa je občinstvo nagradilo s ploskanjem. Takoj zatem je sledil del programa na igrišču. Dekleta so pod vodstvom Kristine Golob izvedle rajalni pohod. Mladike so nato nastopile z vajo s krogi ob spremljavi Straussovega valčka; vajo je zamislila in naučila nastopajoče Rožica Esih. Zadnja točka je bil prvi nastop nove folklorne skupine s plesom Polka je ukazana.

Nastopilo je šest parov: Rožica Esih in Janko Klemenčič, Marija Kopac in Marijan Kopac, Ančka Tominc in Franci Rakovec, Anica Medic in Julij Savelli, Marica Medic in Jože Tominc ter Metka Gaser in Franci Buda, ples pa je nastudirala ga. Magda Česarek. Upamo, da to ni bil zadnji nastop te skupine in da jih bomo mogli še večkrat videti z novimi in še boljše izvajanimi plesi. Prisotni so vse izvajalce nagradili za trud z obilnim ploskanjem.

Po zaključku nastopov je ostalo še dovolj časa, da so znanci pri kozarcu pričeli kramljati o sedanjih in nekdanjih časih.

KULTURNI DAN V MENDOZI

(Nadaljevanje s 3. strani)

Za občinstvo je bilo presenečenje, ko se je pojavil za začetek projekcijan portret duše zbora pokojnega ravnatelja Marka Bajuka ter nato njegova lastna beseda, kot je bila posneta v Buenos Airesu pri njegovem nastopu združenih pevskih zborov v Argentini leta 1960. Takoj za njim pa je bil poklican „iz preteklosti“ odgovor Miloša Stareta. Oba dogodaka sta nekako posvetila ta večer ravnateljevemu spominu.

Nato je govoril prvo besedo ustanovitelj zbora in njegov sedanji pevovodja prof. Božo Bajuk, ki je nagovoril „brate in sestre v znamenju Kristusovega križa... po slovenski krvi... in po skupni usodi zdomstva“ v naravnost na način psalmov zloženem pozdravu. Med drugim je rekel: „Nismo še imeli v tistih dneh prave strehe, gnetli smo se na trpani po tesnih zaslonih prostorih. Nismo še imeli nekateri poštenih ležišč. Spali smo na trdih tleh ali zabojih. Nismo še imeli lastne mize, jedli smo sedé okoli zabojev. A naša pesem je živela v nas, naša pesem nam je dajala moči in poguma, naša pesem se je že oglašala v Mendozi. In vse od tistihmal pa do danes je ta pesem ostala glasnik našega božjega češčenja, naših molitev in prošnj k Bogu in Materi božji; ostala glasnik našega veselja in žalosti; glasnik navdušenja in potrnosti; glasnik rodoljubja in domotožja; spremljevalka našega življenja od zibel pa do groba.“

Ko je omenil, da so samo še trije v zboru od tedanjih ustanoviteljev (katerih ni imenoma navedel, vemo pa, da

I Z T E D N A V T E D E N

V Venezueli so se ponovno pojavili gverilci. Zasedli so podeželsko vas Agua Linda, dokler jih niso gregnali vladni oddelki. Ker je število gverilcev veliko in so „oboroženi do zob“, je vojska poslala proti njim večje število vojaštva, kateremu pomagajo letalski oddelki helikopterjev.

V Vatikanu so pretekli teden izrazili zaskrbljenost zaradi smeri, ki jo je opaziti v raznih katoliških krogih na Holandskem. Najbolj pereče vprašanje se trenutno suče okoli omejitve rojstev. Kot odgovor na to je v tekočem tednu Vatikan znova poudaril, da so vsi nauki papeževe okrožnice Humanae vitae polnovredni in jih morajo katoličani spo- njevat.

Zaradi francoske prepovedi izvoza orožja izraelski državi se je sprožil v

nika staro in iskreno prijateljstvo. Na grobu se je od pokojnika poslovilo več govornikov: deželni odbornik Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ravnatelj semenišča v Vipavi Anton Požar, Gorazd Vesel kot predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze, Ludvik Zorut kot pokojnikov sošolec, Franc Gorkič pa v imenu Kluba starih goriških srednješolcev.

POČITNIŠKI TEČAJI

Začeli se bodo: Na Pristavi: za naraščajnice in mladenke v sredo 15. januarja ob 8.30, za naraščajnike in mladce v četrtek 16. januarja ob 14.

V Slomškovem domu: 13. januarja ob 8.30 za deklice in dečke od 5 do 15 leta. Bodo vsak ponedeljek ob 8.30 do 18.

V Našem domu: v četrtek, 16. januarja ob 8. uri za deklice in bo nato vsak četrtek od 8—12. ure; za fante pa v sredo 15. januarja ob 8. uri in nato vsako sredo od 8—12. ure.

Mladina Našega doma v San Justu

bo priredila dne 18. t. m. ob 21. uri

DRUŽABNO PRIREDITEV

Sodeluje orkester „Planika“

Irigoien 2756

San Justo

Je to Vaš problem?

Kje dobiti posojilo? Kam naložiti denar?

Predno se odločite, vprašajte v

SLOVENSKI HRANILNICI z. z o. z.

C. C. SLOGA Ltda.

Bartolomé Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejía

Uradne ure: torek, četrtek, sobota od 16 do 20.

Pravna posvetovalnica, ki jo vodi dr. Vital Asič, vsako prvo in tretjo soboto v mesecu od 17 do 12.

francoskem tisku in javnem mnenju ogorčen odpor. Francoska vlada je v javni izjavi to reakcijo pripisala judovskemu vplivu v francoskem tisku, kar so dnevniki potem odločno zanikali. Medtem pa je izraelski premier Levi Eshkol v Jeruzalemu zatrdil, da bo Izrael kljub francoskemu dejanju našel izhod, da bo obdržal na sedanji višini svoje obrambno moč. V ta položaj pa je v preteklem tednu udarila novica, da ima Izrael pripravljeno atomsko bombo. Vsa poznejša judovska zanikanja in razne znanstvene ugotovitve niso do konca pomirile razburjenih duhov, ki sedaj ugibajo, kako se bo zasukal položaj na bližnjem vzhodu.

Švedska vlada je priznala severno-vietnamski režim. Je to prva zahodna država, ki je storila ta korak. Enako se je tudi odločila, da bo odprla svoje poslaništvo na Castrovi Kubi.

Novi cestni spopadi med katoličani in policijo na Irskem so pustili več ranjenih. Voditelji manifestacij, s katerimi irski katoličani zahtevajo svoje pravice, so izjavili, da bodo v bodoče segli po mirnih sredstvih odpora kot simbolične zasedbe poslopij, ne plačevanje davkov in pristojbin, itd.

Izlet Družabne pravde

bo v nedeljo, 26. januarja

na pristavo ukrajinskega društva „Veselka“ na Ezeizi, kjer bo ob 9 sv. maša po vzhodnem obredu. Opoldne asado (krožnike in pribor prinese s seboj). Zbirališče ob pol 9 pri g. Milharčiču, nasproti postaje Ezeiza. Tudi kopanje bo mogoče. Vabljeni člani in prijatelji D. P.

OBVESTILA

Sobota, 18. januarja 1969:

Skupni izlet članov Slovenskega doma v Carapachayu v Pacheco na pristavo g. Kastreva, kjer bo tudi skupni asado. Prijave sprejemajo odborniki.

Ponedeljek, 20. januarja:

Izlet pevskega zbora šole F. Balantiča „nagradno kopanje“. V primeru slabega vremena bo 22. januarja.

Nedelja, 26. januarja 1969:

Izlet Družabne pravde na pristavo ukrajinskega društva Veselka na Ezeizi, kjer bo ob 9. uri maša po vzhodnem obredu. Zbirališče ob pol deveti uri pri Milharčiču nasproti postaje Ezeiza. Na razpolago asado in pijača. Priložnost tudi za kopanje.

Nedelja, 2. februarja:

Na Pristavi družabna prireditev Du-hovnega življenja.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Dr. FRANC KNAVS

ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20
Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Francia 952
T. E. 735 ali 516

V petek in soboto od 9—13. ure.

Zaradi počitnic je pisarna ves ja-nuar do 3. februarja zaprta.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

Correo
Argentino
Central (B)

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 955.451

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1969: za Argentino \$ 2.700.— Pri pošiljanju po pošti doplačilo 100 pesov. Za ZDA in Kanado: 13 USA dolarjev za pošiljanje z letalsko pošto, in 9 USA dolarjev za pošiljanje z navadno pošto. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL
CASCANTE

Escribano Público

Pta. baja, of. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires

T. E. 35-8827

PRISPEVAJTE V TISKOVNI
SKLAD SVOB. SLOVENIJE!

Vsem prijateljem in znancem sporočamo žalostno novico, da nas je v petek, 9. januarja, v 75. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, ded, brat in stric, gospod

Martin Fajfar,

posestnik v Držgošah.

K zadnjemu zemskemu počitku smo ga ob obilni udeležbi rojakov spremili v soboto, 10. januarja, na pokopališče Villegas v San Justu pri Buenos Airesu.

Ob tem bridkem življenjskem udarcu izrekamo najprej zahvalo č. g. Francetu Barle S. D. B. za podeljene zakramente umirajočim, Jankotu Nemniku za vodstvo pogreba in opravljeno sv. mašo, dr. Alojziju Starcu za asistenco pri pogrebu, prelatu Francetu Novaku, župniku Antonu Stanovniku in Juretu Rodetu za opravljene molitve ob ksti. Dalje se zahvaljujemo sošolcem za vsostranska pomoč ob teh dneh žalosti, družinam Javoršek, Durič, Svetlin, Bohinc, Koprivnikar in Düng. Prav tako se zahvaljujemo vsem, ki so prišli pokojnika kropit, zanj molit in vsem, ki so ga spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi vsem, ki so namesto cvetja na pokojnikov grob darovali za dobrodelne namene.

Sv. maša zadušnica bo objavljena v „Oznaniu“.

Žalujejoči:

Žena: Terezija roj. Rihtaršič;

Ludvik Megušar

hčere: Marija por. Belec, Rezka por. Potočnik

Cilka por. Cestnik z družinami; sin Ivan z

družino; brat France in sestra Jelka por. Pesjak

z družinama; nečak Franc z družino in vnukinja

Cili por. Grum z družino.

Buenos Aires, Wilwood USA, Dražgoše, Kropa.

so to: pevovodja sam in njegova gospa Cilka ter g. Grintal), se je obrnil k mladini:

„Vam mlajšim pa iz vsega srca želim in na srce polagam, da bi | po vaši lastni zaslugi in pripravljenosti za žrtve in odpovedi, | ki so združene z gojitvijo petja v zboru | po novih dvajsetih letih | neodjenljive vztrajnosti in neugasljive ljubezni do petja in naše pesmi, | za zborovo 40-letnico prav tako kot nocoj v navdušenju zapeli: | „Zato še bom pel!“

Po teh besedah se je razvil prvi del programa: Foersterjeva: Sem pevec in peti je vse mi na sveti, nato pa šopek narodnih pesmi za mešani in ženski zbor. Mešani zbor: Hišica očetova, Tiha luna, Na planine, Oj oblaki; ter ženski: Oj le šumi s spremljavo klavirja.

Po odmoru je imel slavnostni govor dr. Tine Debeljak, ki je poudarjal pomen petja v življenju posameznika in naroda, ter posebej za človeka na tujem. Navajal je Slomškove izreke o pesmi. Posebej podčrtal izjavo guvernerja in senatorja Lauschetja v Združenih državah o vplivu naše pesmi na njegovo slovensko zavest, in da je kljub temu kot navdušeni Amerikanec, postal celo večkratni vladar ene od zveznih ameriških držav! Gotovo najvišji položaj, ki ga je kdaj Slovenec dosegel v svetu, pa ga ni bilo sram slovensko reči! Lepe besede je naslovil na enega največjih pevskih organizatorjev pevske kulture ravnatelja Marka Bajuka, omenjač njegova dva velika uspeha: v domovini nastop 2.500 pevcev pod njegovo taktirko, v Argentini pa nastop združenih pevskih zborov v Buenos Ai-

resu. Nato je naslovil vzpodbudne besede na mladino in za konec voščil vsemu zboru srečno novo leto po načinu Slomškovih prigodnic. (Pesem priobčujemo v Zaglavju Vsak teden ena).

Po njegovem govoru je zbor pozdravil duhovni vodja č. g. J. Horn in mu v tem svojstvu tudi čestital. Omenjal je 20 let nevidnega in tihega dela, premagovanje ovir v službi kulture in vere, pa tudi uspehov in užikov. Nato je pri-trdil: „Priznati moram, da bi brez pevskega zbora bilo naše društveno, družabno, kulturno pa tudi versko življenje dokaj slovenske pesmi in neprijetno. Ni preveč, če trdim, da je vsak pevski zbor res duša vseh naših prireditev, ki nas slovensko poživlja, pa tudi vsega našega nastopanja med domačini. Pa je tudi prav, da priznamo še drugi resnico: pevski zbor je tisti, ki se najbolj redno in stalno udeležuje in nastopa v primeri z ostalimi organizacijami, ki so nekatere malo popustile, druge pa razredčile svoje vrste... Pevski zbor pa vedno sledi svojemu cilju. Gre mu ob jubileju vse priznanje, hvaležnost in čestitke z željo, da bi Bog vsem in vsakemu posebej ohranjal močno voljo in dokončno vztrajnost ter drugim potrebnega smisla, da podpre ta zbor s svojim osebnim sodelovanjem.“

V imenu Društva Slovencev je zbor pozdravil podpredsednik g. Pavle Bajda:

„Čestitamo k vašemu obstoju in vztrajnosti, ki ste jo imeli v težkih urah od začetka do danes. Žrtvovali ste proste ali od dela odtrgane ure in ga žrtvovali slovenski pesmi, Bogu in Domovini... Prepevali ste tukajšnjemu argentinskemu svetu v zadovoljstvo in priznanje;

bili ste najlepši „okras“ slovenskih maš in vseh naših prireditev; vlivali ste v nas milino in navdušenje naših pesmi, naših običajev, bojev, lepote, narave, ljubezni; dajali ste življenju moč in plemenitost vsakdanjemu življenju.“ Omenjal je uspehe slovenske pesmi tako tukaj kakor v svetu, spominjal se je ravnatelja Marka Bajuka, ki jih je navdajal z navdušenjem in vodil k uspehom. Po njegovi smrti se „čreda“ ni razkropila, temveč nadaljevala pesem s požrtvovalnim pevovodjem g. prof. Božom Bajukom. „Izrekam v imenu Društva našo največjo zahvalo za vso plemenitost duha in srca, tako g. dirigentu kakor vsem drugim. Hvala in vse priznanje ob vašem jubileju.“

Nato je bilo prebrano pismo, ki ga je pisal Slovenski cerkveni pevski zbor iz Ramos Mejie, in kjer omenja, da se je prav ob božiču, „skromno kot Jezus v hlevcu, rodil tudi mendoški cerkveni zbor. Dvajset let idealizma, prežetega s plemenitostjo, priča o trudu in znoju, na poti trdega dela v ljubezni do prelepe naše pesmi; 20 let je vaša pesem dvigala narodno zavest, 20 let je vaša pesem tolažila ob trenutkih bolečine, ali se veselila, če so vam „trte obrodile dobro...“ Še več: med Mendožane domačine je pihela vaša pesem, tako verska, narodna kakor umetna... Ne moremo iti ob tej priliki mimo nepozabnih dni ob Vašem obisku v Buenos Airesu l. 1960 kot spomin na nastop združenih pevskih zborov pod taktirko nepozabnega pokojnega ravnatelja Marka Bajuka. V naših srcih še živi njegova želja: Še bomo peli!... Naše čestitke vam kličejo: „Še na mnoga leta

Bogu v čast, ljudem pa v blag užitek.“ Podpisan: pevovodja G. Čamernik, dušni pastir dr. A. Stare ter vsi pevci.

In še ena se je spomnila jubileja: Nekdanja pevka Antonija Grintalova sedaj s. Marija, ki se spominja predvsem pevovodja prof. Boža: „Še se spominjam, kako nas je učil pri začetnih pevskih vajah nove pesmi. Razlagal nam je misli in čustva, katero hoče pesem izraziti, da smo hitreje in globlje doumeli melodijo. Spominjam se potov k vajah in žrtve, ki jih ni bilo malo. Vendar mi ni bilo nikdar žal zanje. Vedno me razvesele spomini na nje. Zato vam mlajšim naročam: „Ne bojte se žrtve! Bodite ohranitev naše lepe slovenske pesmi in vztrajni in požrtvovalni, neutrudljivi za vašega zbira!“

Po teh pozdravih se je nadaljeval spored, ki je obsegal v drugem delu ženski zbor: Hladnikove Vesele pevke, Volaričeve Slovenske mladenke; mešani zbor pa Schwabovo Dobro jutro. Vse te skladbe je spremljal na klavirju mladi konservatorist g. Marko Bajuk ml., ki je tokrat prvič nastopil pred javnostjo in dosegel velik uspeh. Čestitamo! V tretjem delu je zapel mešani zbor Ocvirkov Rožmarin, Kernjakovo koroško Podjuna, Rož, Zila ter najljubšo Bajukovo Jaz pa vrtec bom kopala. Za sklep pa je bila podana Gregoričeva Naša zvezda (Nedved), ki je s svojim Pridi, zvezda naša, pridi! zaključila jubilejni nastop.

Po koncertu, ki se ga je udeležila vsa slovenska Mendoza, se je razvila na vrtu prisrčna zabava, ki je bila obenem tudi silvestrovanje. Svobodna Slovenija čestita k lepemu uspehu kulturnega dne, pevskemu zboru pa še posebej!